

D · N

9/5 1955

Peróns diktatur skärpes och försvagas

Den tioåriga diktaturen i Argentina har steg för steg blivit hårdare och mera total; man står nu inte långt från maktkoncentrationen under Hitler och Mussolini eller Stalin. Oppositionen, som huvudsakligen består av det radikala partiet, är inte helt förbjuden, men den har gjorts maktlös genom vallagar som gynnar de härskande och framför allt genom undertryckande av debattfrihet, församlingsfrihet och pressfrihet. Tidningarna är med få undantag (som utmärkes av ängslig tystnad) redskap för regimen; den liberala La Prensa, känd som en av världens bästa, övertogs år 1951 efter utpressningar och våldsdåd av de styrande, formellt av den argentinska fackföreningsrörelsen. Alla sociala organisationer av betydelse, bland dem just landsorganisationen, har inlemmats i regimen och handlar på order av diktatorn. Godtyckliga avskedanden, häktningar och andra övergrepp hör till ordningen för dagen; många hundra personer sitter i fängelse utan rannsakan och dom. Militären, polisen och byråkratin har allt mera blivit våldets väsentliga stödjepunkter.

Diktaturens skärpning sammanhänger emellertid inte med att den blivit starkare förankrad hos folket genom en skicklig och lyckosam politik — tvärtom är förtryckets stegring ett tecken på att regimen är hotad. På vissa områden har utan tvivel framsteg gjorts under den Perónska tiden; produktionsökningen och industrialiseringen har varit betydande. I vad mån detta berott på styrelsens åtgärder är omstritt. Säkert är att diktatorns löften inte infriats och att en rad under de första åren genomförda förbättringar inte kunnat fullföljas eller ens vidmakthållas. Regleringarna och inriktningen på export har periodvis medfört brist på livsmedel i ett av världens rikaste jordbruksländer. De sociala reformer och de lönehöjningar som till en tid vann större delen av arbetarklassen (och särskilt de fattigaste arbetarna,

”de skjortlösa”) för diktatorn har inte uppvägt den ständigt förtgående inflationen, som kommit peson att sjunka till en sjättedel av sitt värde sedan 1943. Järnvägarna, som exproprierades från ett engelskt företaget, har gått med stort underskott, behövliga krediter kan inte erhållas, skatterna hör till de högsta i världen, statsfinanserna är i ordning. Den ekonomisk-sociala omvälvning i jämlikhetens tecken som diktatorn utlovat har inte ägt rum, men likväl har de övre folkgrupperna förbitrats av de sparade kapitalens försvinnande, statsdirigeringen i detalj och den medborgerliga frihetens krympning. Peróns justicialism — en av de eländigaste ideologier som en på ab-

surda teorier rik tid frambragt — åberopas knappast längre som stöd för diktatorns infall och kastningar. Någon stor rörelse, med män som kan vara medhjälpare och efterträdare, har den sextiårige härskaren inte lyckats skapa.

Utrikespolitiken är kanske det tydligaste beviset för regimen försvagande. Ännu för några år sedan hade Perón förhoppningar på att bli ledare för ett latinamerikanskt mot USA riktat block. Han stödde män som Vargas i Brasilien, Ibanez i Chile och Herrera i Uruguay. Då Ibanez och Vargas kom till styret visade de emellertid ingen benägenhet att alliera sig med Perón, och den nuvarande regimen i Brasilien är än mera kallsinnig mot tanken; i Uruguay har den klart liberala riktningen bevarat ledningen, och Montevideo har förblivit en tillflyktsort för Peróns fiender. Sedan bortåt två år söker Perón i stället stöd hos det USA som han förut ständigt angrep, bland annat genom lättnader i investeringen av amerikanskt kapital. I USA har man till en viss grad genom krediter och anläggningar i Argentina befordrat detta närmande — under kritik av iakttagare som anser att man satsar på en regim i upplösning.

Den senaste fasen i denna utveckling är konflikten med den katolska kyrkan. Längre var samarbetet mellan denna kyrka — som omfattar 90 procent av befolkningen — och diktaturen mycket gott. Perón upprätthöll och stärkte statskyrkan, främst genom införande av obligatorisk religionsundervisning i statsskolorna och genom anslag till de katolska privatskolorna (900 skolor med bortåt 300.000 elever). Kyrkan stödde Perón, bland annat genom att indirekt

men tydligt propagera mot det radikala partiet.

De omedelbara anledningarna till den motsättning som under de senaste månaderna uppstått är omtvistade. De bakomliggande orsakerna tycks vara desamma som — efter ett skede av samförstånd och kohandel — ledde till tvister mellan kyrkan och nazismen, respektive fašismen. Kyrkan har ingenting emot en diktatur, den godtar i princip den rådande regimen och stöder den gärna i utbyte mot direkta fördelar. Men kyrkan måste kräva ett betydande mått av frihet för sin egen verksamhet. Resultatet av spelet mellan den världsliga och den andliga makten tenderar i en diktatur att bli att kyrkan just genom sin relativt fria ställning (inte genom någon principiell känsla för friheten) blir en fristad för den opposition vars politiska och sociala organisationer krossats. Detta är utgångspunkten för de angrepp som peronismen, inte minst genom La Prensa, riktar mot katolicismen i Argentina. Man påstår att kyrkliga föreningar, och framför allt den kyrkliga ungdomsrörelsen, i viss mån blivit beteckning för regimen fiender.

Peróns åtgärder omfattar både lagar som kyrkan ogillar och mera direkta aktioner mot kyrkan. Till lagarna hör införande av möjlighet till skilsmässa — den första skilsmässan i landets historia avkunnades för kort tid sedan — och legalisering av prostitutionen. Vidare har ett antal präster avsatts, religionsundervisningen i statsskolorna har avskaffats och anslagen till de katolska privatskolorna har indragits. Våldiga demonstrationer i de argentinska städerna och protester från den katolska hierarkin visar lägets skarpa. Enligt en del uppgifter skulle Perón avse att helt skilja kyrkan från staten och att slå in på en systematiskt kyrkofientlig linje.

En försörjning mellan de tävlande makterna tycks ännu inte vara utesluten. En öppen kamp mot kyrkan skulle möjligen ytterligare förkorta peronismens livstid — att regimen inte överlever diktatorn lär under alla förhållanden vara säkert